

Familii fără hotare

Copii rămași acasă?

Părinți plecați în străinătate?

Răspunsuri pentru profesioniști.

Kingdom of the Netherlands

Terre des hommes

tdh.ch

INTRODUCERE

Fenomenul migrației este bine-cunoscut pentru populația din Republica Moldova. Plecarea la muncă peste hotare se asociază în mare parte cu aspirația adulților de a-și satisface necesitățile legate de casă, familie, sănătate, creșterea și dezvoltarea copiilor. Unii adulți pun un accent mai mare pe bunăstarea familiei, alții sunt în căutarea experienței și creșterii profesionale. Cauzele migrației sunt foarte diverse. Plecarea la muncă peste hotare poate fi pe termen scurt, determinat sau – pe termen lung, nedeterminat.

Decizia de a pleca peste hotare este una provocatoare și uneori riscantă, implică cheltuieli și beneficii, necunoaștere și schimbare. În majoritatea cazurilor, părinții nu au posibilitatea să plece peste hotare împreună cu copiii de la bun început sau nu își doresc acest lucru, pentru că intenționează să revină acasă. Astfel, copiii rămân în grija bunicilor, a rudelor apropiate sau a altor persoane.

Prin intermediul acestei broșuri apelăm la profesionalismul specialiștilor din domeniul protecției copiilor, pentru a fi sensibili și a acționa în scopul asigurării protecției și siguranței copiilor ai căror părinți intenționează să plece la muncă peste hotare sau deja au plecat.

Cunoașterea necesităților și a vulnerabilităților asociate cu lipsa părinților, este o modalitate de identificare a soluțiilor optime și individuale fiecărei situații. Materialele prezentate în această broșură vor servi drept suport informativ pentru profesioniști, pentru o mai bună înțelegere a situațiilor copiilor ai căror părinți sunt plecați peste hotare și pentru a întreprinde anumite acțiuni în favoarea copiilor.

Doar lucrând în echipă, specialiștii vor asigura protecția copiilor ai căror părinți sunt plecați la muncă peste hotare.

Broșura „Familii fără hotare: Copii rămași acasă? Părinți plecați în străinătate? Răspunsuri pentru profesioniști” este elaborată și publicată în cadrul proiectului „Protecția copilului în contextul migrației” implementat de Terre des hommes Moldova, cu sprijinul financiar al Ambasadei Olandei în cadrul Programului Drepturile Omului.

***Aflați mai multe detalii pe pagina web
www.farahotare.md***

CUPRINS

DE CE TREBUIE SĂ MONITORIZEZ COPIII AI CĂROR PĂRINȚI PLEACĂ PESTE HOTARE?	4
CE ESTE ADEVĂR ȘI CE ESTE MIT DESPRE COPIII AI CĂROR PĂRINȚI PLEACĂ PESTE HOTARE?	6
CARE SUNT NECESITĂȚILE COPIILOR RĂMAȘI ACASĂ?	11
CE ACȚIUNI TREBUIE SĂ ÎNTREPRINDĂ SPECIALIȘTII ÎNAINTE DE PLECAREA PĂRINȚILOR LA MUNCĂ PESTE HOTARE?	13
CE ACȚIUNI TREBUIE SĂ ÎNTREPRINDĂ SPECIALIȘTII DUPĂ PLECAREA PĂRINȚILOR LA MUNCĂ PESTE HOTARE?	20
RESPECTAREA CONFIDENȚIALITĂȚII INFORMAȚIEI DESPRE SITUAȚIA COPIILOR ȘI A FAMILIILOR ACESTORA	25
Ce referințe legislative și alte resurse utile pot consulta?	26
MODULUL: MIGRAȚIA – DE VORBĂ CU COPIII. ACTIVITATE CU COPII.....	28
MODULUL: MIGRAȚIA – DE VORBĂ CU PĂRINȚII. ACTIVITATE CU PĂRINȚI.....	37

DE CE TREBUIE SĂ MONITORIZEZ COPIII AI CĂROR PĂRINȚI PLEACĂ PESTE HOTARE?

Fiecare persoană este în drept să-și construiască propriul destin. Fiecare are libertatea de a-și decide viitorul și modalitățile în care își poate îndeplini dorințele și scopurile vieții.

Adultul care a ales drumul străinătății, cu intenția de a-și îndeplini misiunea față de copil și familie, era convins că asigurarea bunăstării va menține pozitiv relația cu cei de acasă. Experiența a demonstrat că relația părinte-copil, în pofida remitențelor, a luat un alt contur – distanță emoțională, neînțelegere în comunicare, cerințe și așteptări mari față de părinți/copii etc.

Migrația este un fenomen ce produce schimbare, or schimbarea solicită eforturi de adaptare. Consecințele migrației nu s-au lăsat așteptate. Copiii și familia se confruntă cu efectele negative, dar nu pot fi neglijate nici efectele pozitive ale migrației.

Exemple de efecte pozitive ale migrației asupra copiilor	exemple de efecte negative ale migrației asupra copiilor
<ul style="list-style-type: none"> • îmbunătățirea condițiilor de trai pentru cei rămași acasă; • achiziția obiectelor necesare pentru trai decent; • asigurarea studiilor copiilor; • creșterea gradului de alfabetizare în domeniul tehnologiilor informaționale; • dobândirea abilităților de viață independentă; • tratamentul și menținerea sănătății etc.; • călătorii și vacanțe în străinătate.	<ul style="list-style-type: none"> • scăderea performanțelor școlare și absenteism școlar; • dereglarea poftelor de mâncare, dureri de cap, dureri abdominale, insomnii; • sentimentul de singurătate; • dificultatea de integrare într-un grup de semeni și de relaționare cu copiii/adulții; • depresii și stări emoționale negative determinate de lipsa afecțiunii; • prezența unor aspirații nerealiste față de viitor; • formarea unei identități neadecvate; • incidența mai mare a consumului de alcool și tutun; • creșterea incidenței comportamentelor deviante; • manifestări agresive față de unul sau ambii părinți; • agravarea relației dintre copil și părintele rămas acasă.

Experiența și studiile denotă diferențe în efectele asupra copilului, în funcție de cine pleacă – mama, tata sau ambii părinți.

- Dacă pleacă doar tata, mama reușește de cele mai multe ori să îndeplinească responsabilitatea de îngrijire a copilului, dar apar probleme de impunere a autorității în perioada adolescenței.
- Atunci când tata rămâne cu copilul, problemele sunt de altă natură, pentru că lui îi este mai dificil să facă față tuturor responsabilităților ce țin de îngrijirea, creșterea și educarea copilului. *„Plecarea mamei este resimțită mult mai dureros de copii decât plecarea tatălui, ceea ce se explică prin legătura spirituală specială dintre copil și mamă, inclusiv în cazul băieților. Acei copii a căror mamă este plecată peste hotare, sunt mai închiși, mai nostalgici, cu greu își stăpânesc lacrimile, comparativ cu situațiile în care tatăl este plecat.”*¹

Pentru o înțelegere mai bună a copiilor rămași acasă și a experienței trăite de ei, se recomandă ca specialiștii să țină cont de următoarele aspecte:

- Copilul mic sau mare, nu poartă nici o vină pentru condițiile existențiale, care au determinat părinții să ia calea muncii în străinătate.
- Copiii nu sunt responsabili pentru decizia luată de părinți.
- Copiii nu au competențele psiho-sociale suficient de dezvoltate, pentru a face față valului de emoții asociate cu plecarea părinților, pentru a-și gestiona viața de zi cu zi, pentru a-și asuma responsabilități ce depășesc potențialul fizic și psihic. De aceea, deseori, copii dezvoltă reacții psiho-traumatizante sau reacții dezadaptative la stres, cum ar fi: abandon școlar, izolare socială, comportament agresiv sau excentric etc.
- Fiecare copil suferă în felul său din cauza lipsei părinților. Unii ajung să fie triști și retrași sau sunt supărați, iritați, agitați, iar alții se revoltă împotriva celor din jur.
- „Indiferent de vârsta și sexul copiilor, aceștia sunt frustrați și percep lipsa părinților drept o problemă, care determină maturizarea lor precoce.”²
- Sentimentul de insecuritate este trăit de majoritatea copiilor ai căror părinți sunt plecați.
- Mulți copii manifestă sentimente ambivalente față de părinții plecați. Pe de o parte dorul și tristețea îi inundă pe perioada despărțirii, se bucură enorm la venirea părinților acasă, iar după ce aceștia vin, copiii așteaptă ca ei să plece cât mai repede. Deseori, părinții sunt percepuți ca o sursă de disconfort, de control.
- Copiii trebuie abordați în mod individual și complex, în același timp. Reacțiile emoționale și comportamentale ale copilului depind de mai mulți factori – vârsta,

---

¹ D. CHEIANU-ANDREI (coord.), R. GRAMMA, S. MILICENCO, V. PRIȚCAN, V. RUSNAC, D. VACULOVSCI, Studiu „Necesitățile specifice ale copiilor și vârstnicilor lăsați fără îngrijirea membrilor de familie plecați la muncă peste hotare” . Chișinău, 2011.

² Idem

nivelul de maturitate emoțională și cognitivă, vârsta la care au plecat părinții peste hotare, calitatea relației cu părinții înaintea plecării, modul în care a fost pregătit copilul înainte de plecare, perioada despărțirii, relația copilului cu tutorele.

În aceste condiții, rezolvarea problemei responsabilității privind supravegherea, creșterea, îngrijirea și reprezentarea copilului, inclusiv prin luarea unei măsuri de protecție a copilului, devine o prioritate a profesioniștilor și reprezentanților legali/autoritatea tutelară. Efectele negative sus-menționate ar putea fi prevenite grație sprijinului specialiștilor în protecția copilului.

CE ESTE ADEVĂR ȘI CE ESTE MIT DESPRE COPIII AI CĂROR PĂRINȚI PLEACĂ PESTE HOTARE?

Copiii ai căror părinți sunt plecați peste hotare au format o nouă categorie, față de care societatea manifestă milă, în special față de cei mici, și intoleranță, mai mult față de cei mari, care cumva (în percepția societății) au devenit distanți și materialști.

Despre acești copii, deseori se vorbește în termeni de „copii abandonați”, „sărmanii copii”, „copii fără emoții”, „copii cu dorințe materiale”, „copii care nu vad altceva decât plăcere de moment”, „copii lipsiți de empatie”, „copii de bani gata”, „copii care aruncă banii în vânt”.

Ce este adevăr și ce este mit despre acești copii?

- **„Copiii ai căror părinți sunt plecați la muncă peste hotare sunt copii abandonați”**

Abandonul (df.) este definit ca părăsirea cu bună știință a unui copil de părintele său, care poate fi identificat și a cărei intenție nu este de a se întoarce, ci de a respinge voit răspunderea părintească. Mai mult, nici un alt membru al familiei nu poate sau nu vrea să-și asume răspunderea de părinte și să aibă grijă de copil.

Fenomenul migrației include mii de părinți care odată plecați, au dat de știre peste o perioadă lungă de timp, au revenit acasă peste mulți ani, doar după ce șederea lor în țara de destinație a fost legalizată. Acest lucru era caracteristic perioadei de început a migrației în masă a cetățenilor Republicii Moldova. Atunci s-a creat percepția despre „abandonul copiilor”. Situația copiilor, ai căror părinți sunt plecați la muncă peste hotare, nu este una de abandon, pentru că părinții nu au respins copiii, ci au încercat să le ofere

un trai și un viitor mai bun, fiind la distanță. Mai mult decât atât, majoritatea părinților intenționează după o perioadă de timp să ia copiii cu ei sau să revină în țară. Majoritatea părinților plecați trăiesc cu sentimentul de vină că nu pot fi lângă copii, iar unul din scopurile lor este să facă tot posibilul să fie împreună.

De vorbă cu copiii...

„Aveam 10 ani când părinții mei au decis că trebuie să plece peste hotare ca să ne fie mai bine. Partea proastă e că nu s-au mai întors de atunci, doar scurte perioade de timp. Partea bună e că nu m-am simțit abandonat nici măcar o clipă în cei aproape 8 ani de când sunt duși. După mine abandonați sunt acei copii, lăsați lângă container, duși în centre de plasament. Prezenta fizică e extrem de importantă, de acord, dar n-am simțit nici măcar un sfert de clipă că părinții mei m-ar fi abandonat. M-am simțit ascultat și înțeles atunci când aveam nevoie.”

- **„Copii răsfățați, alintați, needucați, obraznici.”**

Este adevărat că majoritatea copiilor au beneficiat de multe privilegii din partea părinților plecați la muncă peste hotare, timp în care mulți dintre ei nu au putut să înțeleagă sacrificiile părinților. Comunicarea limitată între părinți și copii, lipsa atașamentului și a funcționării unui model familial s-a resimțit la nivelul comportamentului multor copii.

Cu toate acestea, copiii nu pot fi „needucați” și „obraznici” pentru că așa doresc ei. Fiind fără grija și supravegherea directă a părinților, copiii au învățat comportamente sociale și de comunicare nu din cele mai pozitive. Copiii nu se pot autoeduca fără a fi ghidați, fără a cunoaște reguli și limite, și cum anume acestea să fie respectate. Atunci când părinții, pe de o parte, compensează lipsa afecțiunii prin bunuri materiale, pe de altă parte, nu reușesc să reglementeze comportamentul copilului, acesta se comportă similar unui copil nesupravegheat.

- **„Părinții își sacrifică viața pentru copii, plecând la muncă peste hotare, iar ei nu manifestă nici un pic de stimă.”**

Experiența demonstrează că relația dintre părinții plecați și copiii rămași s-a răcit în multe cazuri. Neînțelegerea reciprocă și comunicarea pe canale diferite creează percepția lipsei respectului și a stimei părinților. Copiii sunt blamați pentru această atitudine.

Stima și respectul se cultivă prin dragostea față de copil care este ca o binecuvântare, iar nu există, atunci toate bucuriile vieții sunt pierdute. Părinții plecați peste hotare încearcă să își recapete iubirea prin oferirea necondiționată a beneficiilor, fără a forma atitudinea respectuoasă. A învăța să respecti necesită modele demne de urmat. Ce să facă copiii, care nu au modele de conduite și atitudini ce transmit mesaje de stimă și respect? Ce să

facă copiii care primesc de la cei din jur mesaje de judecare a părinților pentru decizia plecării? Cum să reușească un copil să învețe stima și respectul într-un mediu în care acestea și-au pierdut din valoare? Iată de ce, în primul rând fiecare adult trebuie să demonstreze respect, inclusiv față de propriii părinți, în așa fel și copiii vor vedea ce înseamnă să ai stimă față de părinți.

- **„Copii fără copilărie, sărind peste adolescență, direct în viața de adult.”**

Plecarea părinților peste hotare a accelerat procesul de maturizare a multor copii prin supraîncărcarea cu sarcini și responsabilități de adult (gătit, menaj, spălatul hainelor, plata facturilor lunare etc.), îngrijirea și creșterea fraților mai mici. Copiii care la vârsta adolescenței au preluat rolul adulților nu au parcurs în mod firesc etapele de dezvoltare.

În situația dată există *riscul* exploatării prin muncă fie din partea părintelui în grija căruia a rămas copilul, fie din partea tutorelui. De asemenea, apare riscul lipsei dorinței de a întemeia o familie, fiindu-i deteriorată reprezentarea despre viața de familie și datorită saturației precoce de responsabilități familiale.

Adolescenții, în special, vor căuta afecțiunea și aprecierea nu doar printre prieteni ci și în relațiile intime premature. *„Lipsa unei educații adecvate privind viața sexuală, lipsa supravegherii pot conduce la relații intime, fugă de acasă, concubinaj, comportamente cu risc crescut pentru contractarea unor infecții cu transmitere sexuală sau chiar apariția de sarcini nedorite la vârsta adolescenței”*.³

În același timp, o bună parte din copii au atribuit calități pozitive experienței de viață de a fi responsabil pentru frații mai mici sau a avea grijă de gospodărie. Unii copii relatează că anume această experiență i-a făcut mult mai responsabili, mai organizați, au devenit independenți, și-au format deprinderi de viață.

De vorbă cu copiii...

„Nu e ușor deloc să-ți porți de grijă fără mama alături. Îmi era greu să mă acomodez la noua situație. Dar o aveam pe bunica alături care nici un minut nu m-a lăsat să sufăr de una singură. Încetul cu încetul am înțeles că dacă mama a reușit la vârsta ei să ia o decizie importantă, pot face la fel. Am decis să învăț bine pentru a putea merge la studii acolo la mama. Am renunțat la distracții, o ajutam mult pe bunica. Mă bucur că avem o prietenă care mă susținea și cu care puteam povesti de-ale noastre fetele. Datorită susținerii mamei am putut vedea partea pozitivă a situației. Având un scop în viață, am reușit să trec prin aceste greutăți, să învăț lecții de viață și să fiu o luptătoare ca mama. Și nu regret.”

---

³ C. Luca, A.S. Gulei, N. D. Azoitei „Asistența socială, psihologică și juridică a copiilor rămași singuri acasă ca urmare a plecării părinților la muncă în străinătate : metodologie.” Asociația Alternative Sociale, Iași, Ed. Terra Nostra, 2007.

- **„Copii care trăiesc și caută plăcerea de moment”**

Copiii ai căror părinți sunt plecați peste hotare au învățat că dorințele lor pot fi realizate într-un timp foarte scurt. Este un comportament învățat prin condiționare și întărire.

Copiilor le este specific să trăiască emoții de moment, să se simtă fericiți atunci când dorințele lor sunt îndeplinite. A trăi emoții și sentimente plăcute asociate efortului sau a avea aceste stări la finele atingerii unui scop rareori întâlnim chiar și la adulți. În fond, fiecare persoană are nevoie să trăiască emoții pozitive. Cine învață copiii cum și când să-și trăiască emoțiile pozitive, cum să gestioneze emoțiile negative? În condițiile lipsei unuia sau ambilor părinți, copilul este nevoit să-și inhibe emoțiile negative de tristețe, dezamăgire, frică, furie și să caute emoții pozitive. Din aceste motive se creează percepția că acești copii trăiesc doar cu fericirea din prezent.

- **„Copiii crescuți fără părinți nu pot ajunge adulți normali”**

Indiscutabil este faptul că un mediu familial favorabil este factorul cheie în dezvoltarea unei personalități armonioase. Totodată, experiența de viață a cunoscut sute de exemple în care copiii proveniți din familii fie monoparentale, fie divorțate, fie vulnerabile au reușit să devină personalități remarcabile. Mii de copiii crescuți și educați în medii rezidențiale s-au realizat în viața de adult.

De aceea, a crește cu părinți plecați peste hotare, nicidecum nu înseamnă a avea o viață de adult lipsită de succes. Printre tinerii și adulții din țară sunt foarte mulți, care privesc trecutul fără părinți ca o experiență dură, dar în același timp o experiență cu multe lecții de viață și recunoștință.

Omului îi este dată capacitatea de a lupta și a învinge. Și fiecare copil este dotat cu resurse și potențial suficient pentru a face față situației și a-și construi un viitor mai bun.

De reținut:

Acestea sunt câteva din prejudecățile formate în viziunea societății despre copiii ai căror părinți sunt plecați peste hotare. Specialiștii trebuie să privească dincolo de prejudecăți, să abordeze copiii necondiționat și să înțeleagă că acești copiii, în pofida beneficiilor materiale primite de la părinți, sunt expuși mai multor **riscuri**:

- *abuz psihologic* din partea părintelui în grija căruia a rămas copilul sau a tutorelui, și din partea altor persoane din comunitate.
- *supraîncărcare cu sarcini* - preluarea responsabilităților de adult (gătit, menaj, spălatul hainelor, plata facturilor lunare etc.), îngrijirea și creșterea fraților mai mici.

- *discriminare și excludere* din mediul social, copiii migrantilor fiind percepuți în mod diferit și fiindu-le atribuite atitudini și prejudecăți, ce vizează în mare parte părinții plecați peste hotare.
- *O dezvoltare insuficientă a abilităților de viață independentă* necesare pentru a face față dificultăților viitoare ca adult: independentă în luarea deciziilor, încrederea în forțele proprii, abilități de management al timpului și al banilor, controlul și exprimarea emoțiilor, relaționare și comunicare etc.
- *abuz sexual, trafic de copii* - supravegherea slabă a copiilor sau lipsa acesteia pot atrage potențiali agresori sexuali, recrutori sau traficanți de copii.
- *limitarea accesului* copiilor la servicii de sănătate, educație și la beneficii sociale.
- *îmbolnăviri* - sentimentul de nesiguranță, îngrijorare, vinovăție, stresul cronic pot duce la depresie, probleme psihosomatice, tulburări de alimentație, somn și comportament.

E de datoria profesioniștilor să depășească prejudecățile și să analizeze fiecare caz în parte, să încerce să determine cauzele unui anumit comportament și să realizeze riscurile la care sunt expuși copiii rămași acasă. Ulterior să colaboreze cu părinții, tutorele, sau alți specialiști pentru a oferi sprijinul și protecția necesară copilului.

CARE SUNT NECESITĂȚILE COPIILOR RĂMAȘI ACASĂ?

Oriunde s-ar afla părinții, prezenți sau plecați la muncă în străinătate, toți copiii au aceleași necesități, satisfacerea cărora contribuie la dezvoltarea sănătoasă a acestora. În cazul copiilor ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate, unele nevoi sunt mai accentuate – nevoia de afecțiune, aprobare, acceptare, siguranță, protecție. Absența contactului fizic, precum și sentimentele de singurătate, dor și tristețe, accentuează aceste nevoi.

Necesitățile copiilor rămași acasă fără unul sau ambii părinți:

- **Nevoia de siguranță și protecție.** Bunăstarea economică nu neapărat reflectă ceea ce numim securitatea și protecția copilului; faptul că copilul dispune de o libertate artificială prin absența părintelui/părinților, nu înseamnă că el se simte foarte bine, el oricum are nevoie de supraveghere, ghidare, limite, reguli, care îi asigură securitatea vieții.
- **Nevoia de dragoste și afecțiune.** Lipsa afecțiunii parentale determină copilul să fie în căutare de obiectul sau persoana care-i va satisface necesitatea de atenție afectivă, care-i va asigura un confort emoțional. *Copilul așteaptă afecțiune exprimată în cuvinte și comportament.* Copilul are nevoie să i se arate că este dorit și iubit pentru că *există*, și nu pentru *cine este, ce face sau nu face*.
- **Nevoia de atașament.** Un atașament față de cineva înseamnă să fii absolut dispus să cauți apropierea și contactul cu persoana în cauză și, mai presus de toate, atunci când situația este nesigură; copilul lipsit de atașamentul parental se poate atașa de unele obiecte sau de persoane adulte, în care are încredere că acestea vor fi disponibile, receptive și vor acorda ajutor ori de câte ori va fi nevoie.
- **Nevoia de comunicare** cu părinții, cu bunicii, cu tutorele. Copilul așteaptă să fie ascultat, înțeles, să găsească un sprijin pentru a lua anumite decizii. Copilul își dorește să poată comunica deschis, fără a fi blamat sau criticat. Copilul are nevoie să exprime prin cuvinte emoțiile și trăirile sale. Satisfacerea nevoii de comunicare contribuie la cunoașterea de sine, la formarea identității și a imaginii de sine, la descoperirea lumii înconjurătoare cu plusurile și minusurile sale. Prin comunicare, copilul va învăța să caute și să solicite ajutor, în situațiile periculoase/de risc.
- **Nevoia de aprobare și acceptare** care poate fi satisfăcută prin mesaje de valorizare și prețuire, care au un impact foarte mare asupra dezvoltării încrederii și imaginii de sine pozitive.

- **Nevoia de încurajare, stimulare și apreciere.** Pentru a obține rezultate mai bune, fiecare are nevoie ca micile sale succese să fie încurajate. Toți copiii au nevoie să li se confirme faptul că ceea ce întreprind are valoare.
- **Nevoia de a avea o familie.** Una din îngrijorările copiilor este stabilitatea familiei, în condițiile în care unul din părinți este plecat peste hotare; copilul are nevoie să știe și să simtă spiritul apartenenței la un grup distinct în care să existe armonie și dragoste, înțelegere și răbdare; nesatisfacerea acestei nevoi creează discrepanțe în reprezentarea ce este o familie.
- **Nevoia de informații** despre plecarea propriu-zisă, despre schimbările care vor apărea după plecarea părintelui/părinților, despre cum va trăi mai departe: unde și cu cine va locui, ce rol va avea tutorele, ce se va schimba în viața lui, cine îl va ajuta cu școala, cine îi va organiza petrecerea de ziua sa de naștere, la cine să apeleze după ajutor etc.

De reținut:

Atunci când una din nevoile copilului nu este satisfăcută, el se află în dezechilibru psihonoțional și comportamental. Copilul nu este capabil să înțeleagă ce se întâmplă cu el în plan emoțional din cauza nevoilor nesatisfăcute, el nu are dezvoltate abilitățile de a face față stărilor emoționale negative. Acestea se transformă în reacții sau comportamente nepotrivite orientate spre sine sau ceilalți.

Sarcina adultului este să identifice nevoile ce generează comportamentul nedorit al copilului și să caute modalități mai adecvate prin care să realizeze aceste nevoi și să elimine comportamentele nedorite/inadecvate.

Comportamentele problematice nu trebuie să schimbe percepția adultului față de copil, ci să fie un semnal de alarmă pentru a iniția acțiuni de prevenire și/sau intervenție.

comportamente problematice care ar putea comunica despre nevoi nesatisfăcute:	
<ul style="list-style-type: none"> • Izolare; • agresiune verbală sau fizică; • scăderea motivației; • îmbolnăviri frecvente; • absențe nemotivate; • stări depresive; • dezinteres față de imaginea fizică; 	<ul style="list-style-type: none"> • comportament excentric; • comportament conflictogen; • scăderea capacității de concentrare; • iritabilitate; • sentimente frecvente de frustrare, furie; • ostilitate față de cei din jur; • frici și îngrijorări intense etc.

Satisfacerea nevoilor copiilor este responsabilitatea fiecărui adult. Un copil ale căror nevoi sunt satisfăcute va deveni un adult echilibrat, încrezător, responsabil, respectuos și competent, care-și poate realiza eficient funcțiile și rolurile asumate.

CE ACȚIUNI TREBUIE SĂ ÎNTREPRINDĂ SPECIALIȘTII ÎNAINTE DE PLECAREA PĂRINȚILOR LA MUNCĂ PESTE HOTARE?

Echipa de profesioniști, care include asistentul social, cadrul didactic, psihologul, medicul de familie, polițistul și autoritatea tutelară locală are o misiune nobilă – de a promova drepturile copiilor și a-i proteja de riscurile și pericolele iminente.

În contextul migrației, fiecare specialist în parte este responsabil să intervină atunci când cunoaște despre intenția unui părinte de a pleca la muncă peste hotare.

Acțiunile specialiștilor cu atribuții în protecția copilului sunt reglementate de cadrul legal:

- **Codul Familiei al Republicii Moldova** din 26.10.2000, Capitol 10.
- **Legea Nr. 140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți.**
- Hotărârea nr. 270 din 08.04.2014 cu privire la aprobarea ***Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului.***
- HOTĂRÎRE DE GUVERN Nr. 290 din 15.04.2009 pentru aprobarea ***Regulilor de eliberare a certificatului de luare în evidență a copilului care rămâne în țară, al cărui părinte/tutore (curator), cetățean al Republicii Moldova, se angajează provizoriu în muncă în străinătate.***
- **Legea cu privire la migrația de muncă** din 10.07.2008, Articol 16.

I. Evaluarea situației părinților care intenționează să plece la muncă peste hotare

Cum poate interveni un specialist?

- În primul rând, porniți de la premisa că majoritatea adulților care au decis să plece la muncă peste hotare au luat hotărârea într-un moment dificil al vieții, fiind în situație nefavorabilă și într-o stare emoțională precară. Influența maselor are prioritate în aceste momente mai mult decât copilul. *Nu toată lumea care dorește să plece la muncă peste hotare raționalizează riscurile și efectele secundare.*
- Fără a impune restricții, fără a judeca, discutați cu părintele în mod onest și empatic despre intenția de a pleca la muncă peste hotare.

- Evaluați situația familială: câți copii sunt în familie, ce vârstă au, ce instituție de învățământ frecventează.
- Discutați cu părintele despre motivele intenției de a pleca, despre posibilitățile reale de angajare, despre persoanele de susținere, identificați în ce măsură părintele este conștient în privința schimbărilor ce pot interveni.
- Discutați care sunt planurile în legătură cu copiii: în grija cui rămân, cum își imaginează relația cu copilul pe viitor.

În funcție de evaluarea situației familiei specialistul își va orienta discuția de mai departe:

- Cu cât vârsta copiilor este mai mică, cu atât mai mult ar trebui convinși părinții, în special mama, despre importanța prezenței fizice și emoționale în creșterea și îngrijirea copilului.

Pentru ca un copil să se simtă protejat și să dezvolte sentimentul siguranței pe viitor este absolut necesar ca familia lui să îi creeze un mediu care să-i ofere securitate emoțională. În primii ani de viață, părinții sunt responsabili pentru formarea relațiilor de atașament sigur, prin a oferi copilului dragostea și respectul de care are nevoie, prin a fi disponibili, deschiși la nevoile lui și capabili să răspundă în mod autentic acestora, mai ales în cazuri critice. Astfel, copilul știe că indiferent de situație, părinții vor fi prezenți, îl vor susține sau apăra și va primi atenția de care are nevoie. **Plecarea și separarea la vârstele mici poate duce la tulburări mai grave la vârsta de adult.**

- Dacă părintele este confuz în comunicare, incoerent în explicații, agitat și emotiv, dacă aveți dubii în ce privește corectitudinea celor declarate, încercați să fiți înțelegător și totodată, fără a fi insistent, să convingeți părintele că ar fi bine înainte de a pleca să fie mult mai bine informat despre tot ce ține de locul de muncă. Comunicați părintelui că-i puteți oferi ajutor în clarificarea informației despre munca peste hotare. Astfel, nu-i interziceți să plece și, în același timp, îi dați de înțeles că fără o pregătire și informare detaliată este riscant să plece.
- În cazul în care copiii sunt școlari, iar părintele dispune de informații concrete referitoare la locul de muncă, dacă în familie s-a discutat deschis despre intenția de a pleca, intervenția specialistului se rezumă la asigurarea protecției copilului: în grija cui rămâne, instituirea tutelei, unde va locui copilul, luarea la evidență, oferirea unor recomandări pentru menținerea relației copil-părinte.
- Înainte de plecarea părintelui/părinților, specialistul care va monitoriza copilul, va evalua gradul de pregătire psiho-emoțională și morală a părintelui și a copilului.

Se recomandă ca familia în care se ia decizia ca unul sau ambii părinți să plece la muncă în străinătate, pentru o perioadă scurtă sau lungă de timp, să solicite sprijinul psihologilor, pedagogilor, consilierilor școlari sau al asistenților sociali din comunitate pentru a se informa cu privire la modalitățile de pregătire a copiilor în vederea reducerii la minim a riscurilor psiho-traumatizante, ce ar putea să apară ca urmare a acestui eveniment de viață.

Responsabilitate părintească semnifică îndatoririle și drepturile în îngrijirea unui copil și a bunurilor sale. **Plecarea la muncă peste hotare nu limitează și nici nu reduce din responsabilitatea părintească.**

Specialiștii în protecția copilului vor discuta cu părintele/părinții ce intenționează să plece la muncă peste hotare despre:

- siguranța locului de muncă în țara în care urmează să plece;
- necesitatea instituirii tutelei care va reprezenta interesele copilului și își va asuma responsabilitatea de îngrijire pe perioada lipsei părintelui/părinților;
- persoana în grija căreia va rămâne copilul;
- drepturile și responsabilitățile tutorelui;
- planurile de viitor legate de copil (vizite, reîntregirea familiei);
- posibilele riscuri privind relația părinți-copii, pentru a nu-și crea iluzii sau așteptări;
- necesitățile și vulnerabilitățile copiilor ce se accentuează după plecarea părintelui/părinților;
- modalitățile de comunicare și menținere a relației pozitive părinți-copii;⁴
- necesitatea participării de la distanță în viața și activitățile copilului;
- necesitatea stabilirii contactelor cu cadrele didactice, medicul de familie, asistentul social, polițistul de sector.

---

⁴ Vezi Broșura „20 întrebări și răspunsuri despre copil, pentru părinții care pleacă peste hotare”. www.farahotare.md

II. *Instituirea tutelei*

Oricare specialist, în momentul în care cunoaște despre intenția părintelui/părinților de a pleca peste hotare, trebuie să le explice de ce este important și necesar din punct de vedere legal să instituie tutela asupra copilului.

Beneficiile instituirii tutelei	Riscurile neinstituirii tutelei
<ul style="list-style-type: none"> • asigurarea îngrijirii, a educării și dezvoltării normale a copiilor rămași acasă; • apărarea drepturilor copilului; • prevenirea situațiilor de risc; • monitorizarea situației școlare; • asigurarea asistenței medicale; • poate da/semna acordul sau dezacordul referitor la anumite evenimente școlare (de ex. excursii); • oferirea sprijinului emoțional în absența părintelui; • ajutor la administrarea banilor trimiși.	<ul style="list-style-type: none"> • riscuri legate de sănătatea copilului; • copilul nu este protejat în fața influențelor negative; • nu este asigurată bunăstarea fizică a copilului; • nu este asigurată securitatea copilului; • riscul neprevenirii și/sau neintervenției în cazul pericolelor ce țin de locuință (apartament, casă, gospodărie); • copilul se poate atașa de persoane tinere/adulte cu influență negativă.

Criteria de alegere a tutorelui

Pot fi numiți tutori sau curatori persoanele care sunt majore, dispun de calități morale, cărora starea de sănătate și cea materială le permit să educe un copil. Tutela și curatela pot fi instituite de către o singură persoană sau de către un cuplu (soț și soție). Între tutore și copilul aflat sub tutelă sau curatelă se stabilesc relații familiale care îi vor oferi siguranța și confortul căminului familial.

Persoana în grija căreia va rămâne copilul:

- trebuie să fie de încredere;
- să aibă un comportament adecvat și atitudine pozitivă față de copil;
- să fie capabilă să ofere afecțiune;
- copilul și persoana respectivă se cunosc de mai mult timp;
- copilul dorește să rămână în îngrijirea acestei persoane;
- relația copilului cu persoana respectivă și copiii acesteia este bună;
- copilul va avea parte de atenția și îngrijirea cuvenită, de înțelegere și afecțiune;
- va putea discuta și despre alte lucruri în afară de mâncare sau școală.

Calitatea relației cu persoana de încredere este extrem de importantă pentru bunăstarea emoțională a copilului rămas acasă. Pentru copil, o relație bună cu tutorele înseamnă: suport emoțional, încurajare, îndrumare, protecție, siguranță, ceea ce-l va ajuta să treacă mai ușor peste efectele negative ale schimbării.

Obligațiile tutorelui

Tutela și curatela se instituie asupra copiilor rămași fără ocrotire părintească în scopul educației și instruirii acestora, precum și al apărării drepturilor și intereselor lor legitime.

Tutela se instituie asupra copiilor care nu au atins vârsta de 14 ani. La atingerea acestei vârste, tutela se transformă în curatelă, fără adoptarea unei hotărâri suplimentare de către autoritatea tutelară.

Curatela se instituie asupra copiilor cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani..

Tutela și curatela se instituie de către autoritățile administrației publice locale, în termen de cel mult o lună din momentul primirii cererii respective, în baza avizului scris al autorității tutelare.

Tutorele (curatorul):

- are dreptul și este obligat să se ocupe de educația copilului aflat sub tutela (curatela) sa, să aibă grijă de sănătatea și dezvoltarea fizică, psihică, spirituală și morală a copilului.
- ținând cont de opinia copilului, poate alege instituția de învățământ și forma de studii pe care le va urma copilul, fiind obligat să asigure frecventarea de către copil a școlii până la sfârșitul anului de învățământ în care acesta atinge vârsta de 16 ani.
- nu este în drept să împiedice contactele copilului cu rudele lui, cu excepția cazurilor în care contactele respective contravin intereselor acestuia.
- este obligat să locuiască împreună cu copilul aflat sub tutela (curatela) sa. Curatorul și copilul de 14 ani, aflat sub curatelă, pot locui separat doar cu acordul autorității tutelare.
- este obligat să comunice autorității tutelare informațiile privind starea sănătății, îngrijirea și educația copilului, precum și schimbarea domiciliului.

Atenție!

Tutela îndeplinește funcțiile ocrotirii părintești, dar aceasta nu înseamnă că drepturile și obligațiile tutorelui privitoare la persoana minorului sunt identice cu cele ale părinților firești, fiind doar asemănătoare cu acestea, întrucât în cazul instituirii tutelei nu are loc un transfer al drepturilor și obligațiilor părintești către tutore, așa cum se întâmplă în cazul adopției, conținutul ocrotirii părintești prin tutela privind persoana minorului, fiind mai restrâns.

Algoritmul de instituire a tutelei

1. Înțelegerea dintre părinte/părinți, copil și persoana de încredere.
2. Informarea **autorităților tutelare locale și /sau specialistului în protecția drepturilor copilului** despre plecare și decizia de a lăsa copilul în grija persoanei de încredere.
3. Solicitarea de la Primar a instituirii tutelei asupra copilului.
4. Înregistrarea datelor de contact (adresă, nr. de telefon, locul de muncă) în localitatea unde pleacă părintele/părinții la muncă și perioada în care va/vor lipsi.
5. Informarea **Direcției asistență socială și protecție a familiei** despre plecare și decizia de a lăsa copilul în grija persoanei de încredere.
6. Solicitarea **Certificatului de luare în evidență a copilului** care rămâne în țară, al cărui părinte/tutore (curator), cetățean al Republicii Moldova, se angajează provizoriu la muncă în străinătate.

Cererea cu privire la instituirea tutelei se scrie în formă liberă și trebuie să conțină:

- datele de identitate ale solicitantului la tutelă (curatelă), domiciliul și numărul de telefon;
- datele de identitate ale copilului pentru care se cere a fi instituită tutela sau curatela și circumstanțele în care acesta rămâne fără îngrijire părintească (ex. plecat la muncă peste hotare);
- datele de identitate ale părinților copilului;
- alte date care pot prezenta interes pentru autoritatea tutelară în procesul de instituire a tutelei (curatelei);
- solicitarea de instituire a tutelei (curatelei);
- semnătura;
- data.

HOTĂRÎREA DE GUVERN Nr. 290 din 15.04.2009 pentru aprobarea Regulilor de eliberare a certificatului de luare în evidență a copilului care rămâne în țară, al cărui părinte/tutore (curator), cetățean al Republicii Moldova, se angajează provizoriu în muncă în străinătate prevede:

- 1. Certificatul de luare în evidență a copilului care rămâne în țară**, al cărui părinte/ tutore (curator), cetățean al Republicii Moldova, se angajează provizoriu în muncă în străinătate se eliberează de secțiile/direcțiile asistență socială și protecție a familiei, care exercită funcțiile de autoritate tutelară, la solicitarea părintelui/ tutorelui (curatorului), cetățean al Republicii Moldova, care se angajează provizoriu în muncă în străinătate.
- 2. La cererea pentru eliberarea Certificatului:**
  - a. părintele copilului anexează următoarele acte:*
    - buletinul de identitate (în copie);
    - buletinul de identitate al soțului/soției (în copie);
    - certificatul de căsătorie/divorț/deces al unuia dintre părinții copilului (în copie);
    - certificatul de naștere al copilului (în copie);
    - adeverința despre componența familiei, eliberată de organul administrației publice locale, serviciul de exploatare a fondului de locuințe sau de alte instituții în gestiunea cărora se află fondul de locuințe.
  - b. tutorele (curatorul) anexează următoarele acte:*
    - buletinul de identitate (în copie);
    - certificatul de naștere al copilului (în copie).
- 3. În cazul în care copilul rămâne în îngrijirea unuia dintre părinți**, solicitantul anexează la cerere adeverința prin care se confirmă capacitatea părintelui, în îngrijirea căruia va rămâne copilul, de a-și exercita drepturile și obligațiile părintești, în conformitate cu prevederile Codului familiei, eliberată la locul de trai al acestuia de autoritatea tutelară din unitatea administrativ-teritorială de nivelul întâi, iar în municipiul Chișinău – de direcțiile sectoriale pentru ocrotirea și protecția minorilor.
- 4. În cazul în care, urmare a angajării provizorii în muncă în străinătate a părintelui/tutorelui (curatorului), copilul rămâne în țară fără reprezentant legal**, autoritatea tutelară specifică în certificat forma de protecție aplicată copilului conform aliniatului 2), art. 12 al Legii Nr. 140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți.
- 5. Pentru situațiile specificate în punctul 3, secțiile/direcțiile asistență socială și protecție a familiei, Direcția pentru ocrotirea și protecția minorilor din municipiul Chișinău eliberează certificatul de modelul ECPAMS-1, iar pentru situațiile specificate în punctul 4 – certificat de modelul ECPAMS-2 în conformitate cu anexele nr. 1 și nr.2 la prezentele Reguli.**
- 6. Pentru fiecare copil aflat în îngrijirea solicitantului se eliberează câte un certificat separat.**

CE ACȚIUNI TREBUIE SĂ ÎNTREPRINDĂ SPECIALIȘTII DUPĂ PLECAREA PĂRINȚILOR LA MUNCĂ PESTE HOTARE?

Atribuțiile specialiștilor din domeniul protecției copilului în promovarea și protecția Drepturilor Copiilor. Indiferent de situația copilului, indiferent de motivele plecării părinților peste hotare, COPILUL TREBUIE PROTEJAT. Toți specialiștii în protecția copiilor își asumă rolul de a oferi servicii de calitate.

Atunci când interacționează cu copiii, inclusiv copiii ai căror părinți sunt plecați peste hotare, specialiștii trebuie:

- să trateze toți copiii în mod egal;
- să se asigure că, în toate acțiunile lor cu privire la copii, interesul superior al copilului reprezintă o prioritate;
- să țină cont de particularitățile de vârstă și gradul de maturitate a copilului;
- să-i asigure copilului posibilitatea de a-și exprima liber opinia despre orice problemă îl vizează;
- să sprijine copiii în realizarea dreptului lor de a primi o educație care să le permită dezvoltarea, în condiții nediscriminatorii, a aptitudinilor și personalității lor;
- să contribuie la respectarea dreptului copiilor din comunitatea lor de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate pe care o pot atinge și de a beneficia de serviciile medicale;
- să asigure respectarea dreptului copilului de a fi protejat împotriva oricărei forme de violență, neglijare, exploatare și trafic;
- să sprijine copiii în realizarea dreptului lor de a participa la activitățile recreative, culturale, artistice și sportive ale comunității, sesizând autoritățile publice locale cu privire la serviciile necesare în acest scop (locuri de joacă, cluburi sportive, cluburi ale copiilor, cinematografe, teatre, biblioteci etc.)
- să permită un flux informațional continuu între specialiști, astfel încât imaginea globală asupra situației copilului rămas acasă să fie obiectivă și completă.

Fiecare specialist cu atribuții în protecția copilului ar trebui să respecte câteva **principii de lucru** în comunicarea cu copiii ai căror părinți sunt plecați la muncă peste hotare.

Se recomandă:

- de fiecare dată când vizitați copilul informați-l despre scopul vizitei, a discuției;
- explicați copilului că scopul fiecărui specialist este de a oferi sprijin și suport în perioada lipsei părintelui/părinților, de a contribui la menținerea relațiilor cu aceștia și de a găsi soluții pentru un mediu sigur și optim pentru dezvoltarea sa;
- asigurați copilul că nu aveți intenția de a controla familia și nici pe el;
- asigurați copilul că nu va fi luat din familie/de acasă (unii copii au temerea că vor fi instituționalizați);
- asigurați și convingeți copilul că el nu poartă nici o vină pentru decizia părintelui/părinților de a pleca peste hotare;
- evaluați problemele cu care se confruntă copilul și stabiliți soluții optime, în funcție de gravitatea problemei;
- evaluați calitatea relației copilului cu îngrijitorul/ tutela și stabiliți obiectivele de intervenție în caz de necesitate.

Discuțiile cu copilul trebuie să fie într-o atmosferă deschisă, binevoitoare, de suport, bazată pe respect și încredere, dar în același timp neutră.

Toți specialiștii sunt obligați să sesizeze imediat autoritatea tutelară locală sau teritorială dacă au suspiciuni în legătură cu existența unei situații de violență sau de neglijare a unui copil. Dacă există motive temeinice de a suspecta că viața și securitatea copilului sunt primejduite, reprezentanții echipei multidisciplinare au dreptul să viziteze copiii la locuința lor și să se informeze despre felul în care aceștia sunt îngrijiți, despre sănătatea și dezvoltarea lor fizică, educarea și pregătirea lor profesională, acordând, la nevoie, îndrumările necesare.

Atribuții specifice și recomandări

▪ Autoritatea tutelară locală

Autoritatea tutelară locală are următoarele atribuții în protecția copiilor ai căror părinte/părinți este/sunt plecați la muncă peste hotare:

- a) asigură recepționarea și înregistrarea sesizărilor privind încălcarea drepturilor copilului, se autosesizează în cazul identificării unor copii aflați în situație de risc;
- b) coordonează examinarea sesizărilor privind încălcarea drepturilor copilului;
- c) asigură evaluarea familiilor cu copii aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți;
- d) asigură luarea copilului de la persoanele în grija cărora se află acesta în cazul existenței unui pericol iminent pentru viața sau sănătatea lui;
- e) asigură instituirea tutelei/curatelei asupra copiilor ai căror părinți sunt plecați peste hotare;

- f) cooperează, la nivel local, cu instituțiile, structurile și serviciile cu atribuții în domeniul protecției copilului;
- g) coordonează procesul de monitorizare a situației familiilor cu copii aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți;
- h) coordonează procesul de analiză a situației la nivel local privind protecția copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți;
- i) colaborează cu autoritățile tutelare teritoriale și centrale în vederea protecției copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, inclusiv prin informarea reciprocă pe probleme de interes comun.

▪ **Cadru didactic**

Reprezentanții instituțiilor de învățământ (grădiniță, gimnaziu, liceu) sunt obligați să informeze autoritatea tutelară locală privind identificarea copiilor ai căror părinți/unicul părinte sunt plecați/este plecat la muncă peste hotare.

Acțiuni de intervenție a cadrului didactic pentru prevenirea efectelor negative:

- Menținerea unei legături la distanță cu părinții, prin modalitatea stabilită (Skype, e-mail, Viber, telefon etc.);
- informarea părinților plecați în caz de pericol sau situație de risc;
- deschiderea și receptivitatea față de nevoile copilului;
- cunoașterea dorințelor și intereselor copiilor, a cercului de prieteni ai acestora;
- observarea comportamentului și a schimbărilor psihologice care se produc la copii;
- oferirea susținerii și sprijinului emoțional copilului rămas acasă;
- implicarea copiilor în diverse activități, inclusiv extra0curriculare;
- interes în ce privește relația copilului cu părintele rămas/ tutore;
- organizarea grupurilor de suport pentru susținerea copiilor rămași acasă;
- organizarea grupurilor de suport pentru bunei și tutori, în vederea susținerii acestora și prevenirii efectelor negative asupra copiilor;
- informarea părinților și a persoanelor care îngrijesc copiii despre riscurile migrației asupra dezvoltării copilului, despre riscurile nepregătirii copilului pentru plecarea părinților, despre riscurile unei relații nesănătoase cu copilul;
- referirea copiilor spre alte servicii din comunitate.

▪ **Asistentul social**

Specialistul în protecția drepturilor copilului, iar în lipsa acestuia – *asistentul social* comunitar va evalua și va monitoriza situația copilului, părinții căruia sunt plecați la muncă peste hotare. Chiar dacă numai unul dintre părinți este plecat, este necesară o *evaluare* atentă a situației părintelui în grija căruia a rămas copilul pentru a stabili măsura în care acesta este capabil să răspundă nevoilor fizice, emoționale, educaționale și medicale ale copilului. Asistentul social poate organiza *activități de informare* a părinților despre

riscurile neînstituirii tutelei, despre riscurile neinformării autorităților tutelare locale în privința plecării din țară.

▪ **Psihologul**

Rolul psihologului (din cadrul instituției de învățământ sau din Serviciul Asistență Psihopedagogică) în lucrul cu copiii rămași acasă trebuie văzut ca pe un rol în cadrul echipei de specialiști care abordează și evaluează cazul, iar ulterior colaborează pentru oferirea celor mai potrivite servicii pentru copil. La necesitate, poate fi solicitată intervenția psihologului din cadrul altei instituții (ex. Centru de zi din apropiere).

Evaluarea psihologică a copiilor rămași acasă trebuie să răspundă nevoii de concepere și aplicare a unei intervenții psiho-sociale centrate pe copil și familie.

Obiectivele evaluării psihologice a copilului ai cărui părinți sunt plecați se referă la:

- identificarea problemelor psiho-emoționale și/sau comportamentale prezente ale copilului (natura, forma și intensitatea tulburărilor sau deficitelor de dezvoltare prezente, tipurile de procese psihice afectate);
- modul în care problemele copilului sunt legate de dezvoltarea sa, de istoricul său familial și social (calitatea relațiilor cu membrii familiei, tipul de atașament, calitatea relațiilor cu persoana de îngrijire și familia acesteia, evenimente și schimbări importante în viață etc.);
- modalitatea de raportare a copilului la plecarea părinților/părintelui și la situația prezentă și manifestările sale psiho-comportamentale.

Obiectivul principal al intervenției psihologice în cazul copiilor rămași acasă este ca aceștia să fie capabili să traverseze perioada de absență a părinților și să regăsească sentimentul de securitate din relația copil-părinte.

Psihologul din instituția de învățământ împreună cu **dirigintele** pot organiza **activități interactive** cu copiii, în vederea prevenirii efectelor negative ale migrației (seminar, dezbateri, training, atelier de formare). Obiectivele acestora pot fi:

- formarea și dezvoltarea abilităților de comunicare și relaționare asertivă cu alți copii și cu adulții;
- învățarea unor abilități de adaptare pentru a face față cât mai bine la schimbările legate de vârstă și la problemele cu care se confruntă;
- formarea și consolidarea unei imagini de sine realiste și a unei stime de sine pozitive;
- înțelegerea propriilor emoții și învățarea unor strategii de autocontrol;
- dezvoltarea responsabilității pentru propriile acțiuni și decizii;
- formarea unor atitudini pozitive față de lume și față de ceilalți;
- formarea de deprinderi de învățare și de dezvoltare personală;
- dezvoltarea unor abilități de explorare a traseelor educationale și profesionale.

Medicul de familie are rolul de a monitoriza și menține starea de sănătate a copilului ai cărui părinți sunt plecați la muncă peste hotare.

Acțiunile de intervenție a medicului de familie:

- monitorizează starea de sănătate a copilului;
- organizează *ateliere informative* despre alimentația sănătoasă, riscul consumului de substanțe psihotrope, modificările fiziologice în pubertate și adolescență, educația sexuală;
- poate organiza grupuri de suport separate pentru fete și băieți, în vederea prevenirii situațiilor de risc legate de sănătate;
- urmărește programul vaccinărilor;
- efectuează vizite periodice la domiciliul copilului, în scop de supraveghere.

▪ **Polițistul de sector**

Polițistul de sector este responsabil de securitatea fiecărui copil.

Acțiunile din cadrul intervenției polițistului de sector:

- se asigură că toți copiii de vârstă școlară din comunitatea lor frecventează lecțiile și nu își petrec timpul în stradă (case abandonate de la marginea satului), în compania unor persoane necunoscute. Monitorizează și urmăresc situația acestor copii;;
- se asigură că disciplina școlară este aplicată cu respectarea demnității umane a copilului;
- organizează ateliere informative privind riscul consumului de alcool, a drogurilor și a altor substanțe toxice. Totodată îi informează pe copii despre riscul comportamentelor antisociale, prevenirea accidentelor, etc.

RESPECTAREA CONFIDENȚIALITĂȚII INFORMAȚIEI DESPRE SITUAȚIA COPIILOR ȘI A FAMILIILOR ACESTORA

Confidențialitatea asigură o protecție mai bună a copilului și familiei. Copiii, părinții, știind că profesioniștii respectă confidențialitatea, vor apela cu încredere, vor fi mai cooperanți.

Specialiștii din domeniul protecției copilului (autoritate tutelară/primar, asistent social, medic, polițist, pedagog, educator, psiholog, etc.) **sunt obligați** să păstreze confidențialitatea privind datele persoanelor asistate social, astfel încât informațiile despre beneficiar(copilul, părintele/părinții) să nu fie divulgate sau făcute publice fără acordul persoanei în cauză.

Specialiștii d trebuie să asigure confidențialitatea în procesul asistării cazului copilului (inclusiv a părinților). Ei nu vor divulga nici o informație obținută în cadrul asistării, precum și din documentele întocmite sau care i-au fost oferite de către copil, părinte/părinți pe parcursul procesului de asistare a cazului, chiar și după încetarea funcției sale, cu excepția cazului în care legea prevede contrariul.

Excepții de la regula confidențialității

Există câteva situații în care informațiile confidențiale pot fi divulgate către o a treia parte. Specialiștii din domeniul protecției copilului trebuie să informeze copilul, părinții și tutorele copilului despre confidențialitate și excepțiile sale. Aceste informații pot fi oferite fie oral, fie sub forma unui document. A nu face acest lucru nu este atât un comportament neetic, cât mai degrabă un comportament care poate duce la potențiale probleme.

Excepțiile de la regula generală a confidențialității sunt acele situații în care încălcarea confidențialității este necesară (s.n.: nu „permisă”, ci „necesară”):

- pentru protecția sănătății publice,
- pentru prevenirea unui pericol iminent,
- pentru prevenirea săvârșirii unei fapte penale sau pentru împiedicarea producerii rezultatului unei asemenea fapte ori pentru înlăturarea urmărilor prejudiciabile ale unei asemenea fapte.

Ce referințe legislative și alte resurse utile pot consulta?

[Legea nr. 180 din 10.07.2008 cu privire la migrația de muncă.](#)

Conform prevederilor art. 16 lit. d) și art. 22 alin.(3) lit. d) ale Legii nr. 180, statul obligă părintele/ tutorele (lucrător emigrant) să prezinte la Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, în modul stabilit de Guvern, documentul de confirmare, emis de organul competent de protecție a copiilor din raionul/sectorul de domiciliu al părinților, privind luarea la evidență a copiilor minori care rămân în țară.

[Legea Nr. 140 din 14.06.2013 \(intrată în vigoare la 01.01.2014\) privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți.](#)

I. Art. 1 al Legii Nr. 140 stabilește procedurile de identificare, evaluare, asistență, referire, monitorizare și evidență a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, precum și autoritățile și structurile responsabile de aplicarea procedurilor respective.

II. Art. 2 al Legii Nr. 140 stabilește următoarele noțiuni:

„copil separat de părinți” – copilul lipsit efectiv de grija părinților în situații determinate de absența acestora, inclusiv în cazul plecării părinților la muncă peste hotare, copilul luat de la părinți din cauza existenței pericolului iminent pentru viața sau sănătatea acestuia, precum și copilul căruia i s-a stabilit statutul de copil rămas temporar fără ocrotire părintească sau de copil rămas fără ocrotire părintească;

„autoritate tutelară locală” – primarii de sate (comune) și de orașe;

„autoritate tutelară teritorială” – secțiile/direcțiile asistență socială și protecție a familiei/Direcția municipală pentru protecția copilului Chișinău. În municipiile Bălți și Chișinău autoritățile tutelare teritoriale exercită și atribuțiile de autoritate tutelară locală, cu excepția unităților administrativ-teritoriale autonome din componența acestora, în cadrul cărora atribuțiile de autoritate tutelară locală sînt exercitate de primarii unităților administrativ-teritoriale respective;

III. Art. 13, alin. (4) al Legii Nr. 140 menționează că, părinții/unicul părinte care pleacă peste hotare pe un termen mai mare de 3 luni și ai căror copii rămîn în Republica Moldova urmează să informeze în prealabil autoritatea tutelară locală despre persoana în grija căreia rămîn copiii.

[Hotărîrea Guvernului Nr. 290 din 15.04.2009 pentru aprobarea Regulilor de eliberare a certificatului de luare în evidență a copilului care rămîne în țară, al cărui părinte/tutore \(curator\), cetățean al Republicii Moldova, se angajează provizoriu în muncă în străinătate.](#)

Organizațiile care oferă consultații în ce privește siguranța angajării în câmpul muncii peste hotare:

<http://www.migratie.md>

<http://www.migratiesigura.md/>

<http://www.nexus.md>

<http://www.brd.gov.md/>

Surse utile:

1. www.farahotare.md
2. www.tdh-moldova.md
3. <http://childhub.org/ro>
4. <http://www.drepturilecopilului.md>
5. www.suntparinte.ro
6. www.desprecopii.ro
7. www.proeducation.md
8. <http://www.parintibuni.ro>
9. <http://sfatulparintilor.ro>
10. **Curs de lecții video „Aspecte generale privind protecția copilului”**, produs de Terre des hommes Moldova;
11. **Materiale pentru dezvoltare profesională** produse de Terre des hommes Moldova;
12. **Ghid pentru dezvoltarea relațiilor sănătoase între părinți și copii: o abordare pozitivă, bazată pe respectarea drepturilor copiilor**, Organizația „Salvați copiii”, București, Speed Promotion, 2012.
13. **GHID pentru PROFESIONIȘTII care lucrează cu COPIII MIGRANȚILOR**, produs de Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC);
14. **Situația copiilor rămași fără îngrijirea părintească în urma migrației**, produs de UNICEF MOLDOVA și alte resurse la subiectul migrației;
15. **Suportul de curs „Psihosociologia relației copil – profesionist în domeniul social”**, produs de Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Centrul de Investigații și Consultanță „SocioPolis” și Caritas Republica Cehia;
16. **Brosuri pentru profesioniști**, produse de Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii

MODULUL: MIGRAȚIA – DE VORBĂ CU COPIII.

ACTIVITATE CU COPII

ARGUMENT

Factorii sociali, politici, economici și/sau naturali determină multe persoane să își schimbe locul de trai și de muncă. Mii de părinți au plecat peste hotare din varii motive, fără a avea posibilitatea să fie însoțiți de copii. În majoritatea cazurilor, copiii au rămas în grija bunicilor sau a rudelor apropiate.

Plecarea la muncă peste hotare este o decizie nu ușoară. Fără îndoială, migrația oferă posibilități pentru îmbunătățirea traiului și a vieții întregii familii. Copiii beneficiază de bunuri materiale (vestimentație, încălțăminte, produse alimentare), asistență medicală de calitate, vacanțe și călătorii în străinătate. Părinții încearcă să compenseze lipsa lor prin îndeplinirea dorințelor copiilor. Cu toate acestea, până a se adapta unei vieți fără unul sau ambii părinți alături, copilul trece prin mai multe schimbări.

Părinții la rândul său, ca și copiii, au nevoie de a fi înțeleși și acceptați cu decizia pe care au luat-o – de a pleca la muncă peste hotare. Copiii își doresc să se simtă importanți și valorizați. Din acest motiv, este oportună încurajarea copiilor pentru a-și susține părinții prin menținerea unei relații pozitive la distanță.

Activitatea cu copiii pornește de la premisa – copilul este o resursă importantă pentru facilitarea comunicării pozitive cu părinții, în pofida distanței geografice.

SCOP

Reducerea efectelor negative și eficientizarea beneficiilor migrației, prin îmbunătățirea relației părinte-copil.

OBIECTIVE

- Înțelegerea fenomenului migrației ca eveniment al vieții ce poate avea loc în oricare societate.
- Sensibilizarea copiilor la necesitățile părinților.
- Facilitarea dezvoltării abilităților de comunicare pozitivă cu părinții înainte de plecare și la distanță.

COMPETENȚE

Pe parcursul și la finalul atelierului de formare, copiii:

- vor identifica și conștientiza nu doar efectele negative ale migrației, dar inclusiv efectele pozitive;

- vor înțelege mai bine rolul lor în menținerea unei relații pozitive cu părinții;
- vor însuși cum să-și sprijine/ susțină părinții înainte și după plecare;
- vor dezvolta abilitatea de comunicare constructivă și pozitivă cu părintele/ părinții plecați;
- vor cunoaște cui/ unde să se adreseze după ajutor la necesitate, pentru a se simți în siguranță și protejați.

MODALITATEA DE DESFĂȘURARE

Activitățile prezentate sunt destinate copiilor de 7-16 ani. Grupurile vor fi formate pe categorii de vârste, în număr de 12-16 persoane. Grupul vârstei mai mici va include copii de 7-11 ani. Grupul vârstei celor mari va include copii de 12-16 ani. Se recomandă să fie un grup mixt din perspectiva de gen.

Organizarea și desfășurarea atelierului cu copii are la bază principiile învățării experiențiale și a interacțiunii participative, unde participanții au un rol activ, sunt implicați în sensul emiterii de idei, discută, pun la îndoială, argumentează.

În procesul desfășurării activităților cu copiii se vor respecta principiile: confidențialității, flexibilității, respectării individualității și necesităților fiecărui participant.

Activitățile din cadrul atelierului includ exerciții practice care încurajează copiii spre exprimarea liberă a opiniilor, emoțiilor, spre creativitate.

Pentru realizarea scopului și obiectivelor sunt propuse următoarele metode: brainstorming, discuții, lucru în grupuri.

Activitatea se va desfășura într-o sală spațioasă, suficient pentru ca copiii să se miște fără obstacole, scaunele inițial vor fi așezate în semicerc.

Rolul facilitatorului este deosebit de important în desfășurarea activităților cu copiii. Facilitatorul:

- va manifesta atitudine tolerantă și încurajatoare față de participanții la atelier;
- va stimula motivația și creativitatea participanților;
- va încuraja și susține încrederea participanților în propriul succes;
- va încuraja exprimarea liberă;
- va acorda timp pentru împărtășirea experienței proprii.

Sugestie: În discuție cu copiii încercați să evidențiați următoarele aspecte:

- plecarea părinților peste hotare nu reduce iubirea și dragostea față de copii;
- copiii nu sunt de vină pentru faptul că părinții pleacă în străinătate;
- dorințele satisfăcute nu acoperă necesitățile de siguranță, protecție, iubire și atașament;
- părinții își pot lua copiii cu ei.

MODEL ACTIVITATE PENTRU GRUP COPII 7-11 ANI

DURATA: 80 min

MATERIAL NECESARE

- 4 foi flipchart
- coli albe A4
- coli colorate A4
- foarfece
- 4 seturi carioci
- markere 4 culori
- 4 clei-creion
- bandă adezivă

PAȘI

I. Prezentare (10 min)

- 1) Pregătiți din timp:
  - decupați din hârtie albă cercuri cu diametrul 5 cm, ce vor fi desenate de copii,
  - decupați din hârtie colorată frunze verzi și galbene;
  - un poster pe care desenați un peisaj care să conțină soare, nurași, poieniță, copaci, lac/râu, astfel ca să fie spațiu unde să fie lipite „nutrițele”;
  - un poster pe care desenați un copac cu ramuri fără frunze.
- 2) Vă prezentați grupului (nume, prenume, funcția pe care o dețineți) și descrieți în linii generale cu ce vă ocupați.
- 3) Rugați copiii să deseneze o „nutriță” care seamănă cu dispoziția pe care o are la moment, să scrie prenumele pe foiță și s-o lipească pe poster. Instrucțiunea – *Acest peisaj este un spațiu pentru toți copiii. Fiecare copil are un loc sub soare. Lipește „nutrița” ta în acel loc unde vrei că te simți confortabil și spune cum te simți și de ce ai ales acest loc sub soare.*
- 4) După ce toți copiii se vor prezenta faceți concluzie despre dispoziția pe care o au copiii.
- 5) Explicați scopul întâlnirii.

II. Discuție „Fenomenul și efectele migrației” (10 min)

- 1) Pregătiți din timp un poster pe care desenați un copac doar cu ramuri.

- 2) Întrebați copiii ce înseamnă din punctul lor de vedere migrație și plecarea adulților la muncă peste hotare.
  - *Ce înseamnă pentru voi migrația și plecarea adulților la muncă peste hotare?*
- 3) Spuneți copiilor că urmează să vedeți împreună care sunt efectele plecării părinților peste hotare. Instrucțiunea – *Avem în față un copac și avem aici frunze verzi și galbene. Ce credeți că vom face cu ele? De ce credeți că am ales intenționat culorile galben și verde? Acum o să vă rog să vă gândiți cum a influențat plecarea părinților la muncă peste hotare asupra copiilor, familiilor, asupra societății.*
- 4) Copiii pe rând vor numi efectele migrației și împreună cu ei decideți dacă este un efect pozitiv sau negativ. Atunci când este numit un efect negativ, rugați un copil să lipească o frunzuliță galbenă pe poster la nivelul pământului (frunză căzută), iar atunci când este un numit un efect pozitiv, rugați un alt copil să lipească o frunzuliță verde pe creanga copacului de pe poster.
- 5) În final, după ce copiii vor emite mai multe efecte ale migrației, rugați doi copii să numere câte frunzulițe galbene și verzi sunt pe poster.
- 6) Indiferent de numărul frunzulițelor, formulați împreună concluzia. Ghidați copiii spre ideea că fiecare copil poate contribui la reducerea efectelor negative și mărirea efectelor pozitive.

III. Discuție „Nevoi și așteptări” (10 min)

- 1) Inițiați discuție cu copiii:
  - Cum se simte un copil ai căror părinți sunt plecați peste hotare?
  - Despre ce își doresc copiii să discute cu părinții înainte ca aceștia să plece?
  - Dar cum se simt părinții care muncesc peste hotare, departe de casă?
  - Ce așteaptă părinții de la copiii lor?
  - Ce doresc copiii să le comunice părinților care sunt plecați?
  - Cum ați putea să-i susțineți și să-i încurajați?
  - Ce mesaje așteaptă părinții de la copii lor?

IV. Mini-chestionar (10 min)

După discuțiile în grup rugați copii, în decurs de 10 min, să completeze Mini-chestionarul (*fișa resursă*) și să le introducă în plic. Menționați că nu este necesar să semneze aceste chestionare, și explicați-le că răspunsurile lor ne vor ajuta să evaluăm reușita activității în particular și a situației în domeniu migrației la general.

Notă pentru animator: Este recomandat ca acest mini-chestionar să fie realizat înaintea desfășurării activității „Avionul cu mesaje”, deoarece răspunsurile din chestionare să nu fie influențate de răspunsurile colective de la următoarea activitate.

V. Activitatea „Avionul cu mesaje” (35 min)

- 1) În cadrul activității fiecare copil va primi câte o coală de hârtie colorată. Pe masa de lucru va fi câte un set de carioci.
- 2) Fiind ghidați de facilitator, copiii vor confecționa un avion.
- 3) Pe aripile avionului vor fi scrise mesaje pentru părinții, care au intenția să plece la muncă peste hotare și celor, care deja muncesc în străinătate.
- 4) Copiii vor fi ghidați să scrie mesaje optimiste, de încurajare, de susținere, de apreciere de mulțumire adresate părinților.
- 5) După confecționarea avioanelor copiii le vor înălța afară/ în sală, în funcție de timpul de afară.

VI. Finalizare (5 min)

- 1) Discutați cu copiii despre cum s-au simțit pe parcursul activității, ce le-a plăcut cel mai mult, ce au reținut din activitate în ce privește relația cu părinții.
- 2) Mulțumiți copiilor pentru implicare.

MODEL ACTIVITATE PENTRU GRUP COPII 12-16 ANI

DURATA: 80 min

MATERIAL NECESARE

- 4 foi flipchart
- coli albe A4
- coli colorate A4
- foarfece
- 4 seturi carioci
- markere 4 culori
- foite cu lipici de 2 culori
- 4 clei-creion
- bandă adezivă

PAȘI

I. Prezentare (10 min)

1) Pregătiți din timp:

- decupați din hârtie albă cercuri cu diametrul 5 cm, ce vor fi desenate de copii,
- decupați din hârtie colorată frunze verzi și galbene;
- un poster pe care desenați un peisaj care să conțină soare, norași, poieniță, copaci, lac/râu, astfel ca să fie spațiu unde să fie lipite „nutrițele”;
- un poster pe care desenați un copac cu ramuri fără frunze.

2) Vă prezentați grupului (nume, prenume, funcția pe care o dețineți) și descrieți în linii generale cu ce vă ocupați.

3) Rugați copii să deseneze o „nutriță” care seamănă cu dispoziția pe care o are la moment, să scrie prenumele pe foită și s-o lipească pe poster. Condiția alegerii locului pe poster este – *Acest peisaj este un spațiu pentru toți copiii. Fiecare copil are un loc sub soare. Lipește „nutrița” ta în acel loc unde vrei că te simți confortabil și spune cum te simți și de ce ai ales acest loc sub soare.*

4) După ce toți copiii se vor prezenta faceți concluzie despre dispoziția pe care o au copiii.

5) Explicați scopul întâlnirii.

II. Discuție „Fenomenul și efectele migrației” (20 min)

- 1) Pregătiți din timp un poster pe care desenați un copac doar cu ramuri.
- 2) Inițiați cu copiii o discuție despre ce înseamnă migrație și plecarea adulților la muncă peste hotare din punctul lor de vedere.
  - Ce înseamnă pentru voi migrația și plecarea adulților la muncă peste hotare?
  - Migrația este un fenomen real, obiectiv sau nu? De ce?
  - Migrația/ munca peste hotare este un fenomen considerat doar distructiv? De ce?
  - În ce măsură acest fenomen poate fi stopat?
- 3) Împărțiți participanții în 3 grupuri. Fiecare grup va primi minim 10 foițe cu lipici de două culori (verde și galben).
- 4) Solicitați copiilor să identifice efectele pozitive și cele negative ale migrației asupra copiilor (gr.1), familiei (gr.2), comunității/societății (gr.3). Efectele negative și cele pozitive vor fi scrise pe foițe de culori diferite. Menționați – un singur efect pe o singură foiță cu lipici, efectele negative vor fi scrise pe foițele galbene, efectele pozitive pe foițele verzi.
- 5) Grupurile pe rând vor numi efectele migrației și le vor lipi pe poster: foițele verzi – pe crengile copacului, iar cele galbene la baza copacului de pe poster.
- 6) Formulați împreună concluzii. Ghidați copiii spre ideea că fiecare copil poate contribui la reducerea efectelor negative și mărirea efectelor pozitive.

III. Discuție „Nevoi și așteptări” (10 min)

- 1) Inițiați discuție cu copiii:
  - Cum se simte un copil ai căror părinți sunt plecați peste hotare?
  - Despre ce își doresc copiii să discute cu părinții înainte ca aceștia să plece?
  - Dar cum se simt părinții care muncesc peste hotare, departe de casă?
  - Ce așteaptă părinții de la copiii lor?
  - Ce doresc copiii să le comunice părinților care sunt plecați?
  - Cu ce ați putea contribui voi pentru a avea o relație pozitivă cu părinții, fie ei sunt prezenți, fie plecați?
  - Cum ați putea să-i susțineți și să-i încurajați?
  - Ce mesaje așteaptă părinții de la copiii lor?
  - În cazul în care vă confrunțați cu anumite probleme cui vă adresați, de la cine cereți ajutor?

IV. Mini-chestionar (10 min)

După discuțiile în grup rugați copiii, în decurs de 10 min, să completeze Mini-chestionarul (vedeți Fișa resursă) și să le introducă în plic. Menționați că nu este necesar să semneze

aceste chestionare, și explicați-le că răspunsurile lor ne vor ajuta să evaluăm reușita activității în particular și a situației în domeniu migrației la general.

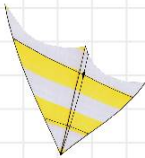
Notă pentru animator: Este recomandat ca acest mini-chestionar să fie realizat înaintea desfășurării activității „Avionul cu mesaje”, deoarece răspunsurile din chestionare să nu fie influențate de răspunsurile colective de la următoarea activitate.

V. Activitatea „Avionul cu mesaje” (35 min)

- 1) În cadrul activității fiecare copil va primi câte o coală de hârtie colorată. Pe masa de lucru va fi câte un set de carioci.
- 2) Fiind ghidați de facilitator, copiii vor confecționa un avion.
- 3) Pe aripile avionului vor fi scrise mesaje pentru părinții, care au intenția să plece la muncă peste hotare și celor, care deja muncesc în străinătate.
- 4) Copiii vor fi ghidați să scrie mesaje optimiste, de încurajare, de susținere, de apreciere de mulțumire adresate părinților.
- 5) După confecționarea avioanelor copiii le vor înălța afară/ în sală, în funcție de timpul de afară.

VI. Finalizare (5 min)

- 1) Discutați cu copiii despre cum s-au simțit pe parcursul activității, ce le-a plăcut cel mai mult, ce au reținut din activitate în ce privește relația cu părinții.
- 2) Mulțumiți copiilor pentru implicare.

De vorbă cu copiii...
Campania „Familii fără hotare”
www.farahotare.md

1 Genul

Fată
Băiat

2 Vârsta

3 Ai învățat ceva nou în timpul acestei activități?

Da
Nu

4 Ai părinți plecați peste hotare?

Da
Nu

5 Dacă DA, cine este plecat?

Mama
Tata
Ambii

6

Dacă părinții (sau unul din ei) ar pleca sau se află deja la muncă peste hotare – ce mesaj le-ai transmite?

Îți mulțumim!

MODULUL: MIGRAȚIA – DE VORBĂ CU PĂRINȚII.

ACTIVITATE CU PĂRINȚI

ARGUMENT

Factorii sociali, politici, economici și/sau naturali determină multe persoane să își schimbe locul de trai și de muncă. Mii de părinți au plecat peste hotare din varii motive, fără a avea posibilitatea să fie însoțiți de copii. În majoritatea cazurilor, copiii au rămas în grija bunicii sau a rudelor mai apropiate.

Plecarea la muncă peste hotare este o decizie nu ușoară. Fiecare este în drept să decidă pentru sine. Fără îndoială, migrația oferă posibilități pentru îmbunătățirea calității vieții, dar cu toate acestea copilul trece prin mai multe stări, emoții, trăiri asociate schimbărilor și adaptării la lipsa părintelui/părinților de acasă.

Intenția de a pleca la muncă peste hotare este un pas decisiv și responsabil. De aceea, în acest moment, pregătirea copilului din toate punctele de vedere pentru relația și comunicarea de la distanță sunt mai mult decât importante.

Activitatea cu părinții pornește de la premisa, că separarea temporară a membrilor unei familii nu poate fi un obstacol în comunicarea cu copiii. O distanță geografică nu este un impediment în menținerea unei relații pozitive cu copilul.

SCOP

Ghidarea adulților/părinților în gestionarea eficientă a migrației, în vederea reducerii efectelor negative și eficientizării beneficiilor migrației.

OBIECTIVE

- Înțelegerea fenomenului migrației ca eveniment al vieții ce poate avea loc în oricare societate.
- Sporirea gradului de responsabilitate a părinților cu privire la creșterea și educația copiilor.
- Sensibilizarea părinților la necesitățile copiilor.
- Facilitarea dezvoltării abilităților de comunicare la distanță cu copilul.

COMPETENȚE

Pe parcursul și la finalul atelierului de formare, participanții:

- vor identifica și conștientiza nu doar efectele negative ale migrației, dar inclusiv efectele pozitive;

- vor înțelege mai bine importanța satisfacerii necesităților copiilor pentru dezvoltarea sănătoasă a acestora;
- vor fi capabili să acționeze în beneficiul menținerii unei relații pozitive părinte-copil;
- vor dezvolta abilitatea de comunicare constructivă și pozitivă cu copilul în vederea atenuării impactului negativ al migrației.

GRUPUL ȚINTĂ: Părinți, îngrijitori, pedagogi.

DURATA: 110 min

MODALITATEA DE DESFĂȘURARE

Atelierul de formare este preconizat pentru un număr de 12-16 persoane. Ideal ar fi să participe ambii părinți, astfel încât ei să asimileze aceleași idei direct de la facilitator, să exerseze aceleași abilități de comunicare. Efortul colectiv al familiei are un impact mai mare și o eficiență sporită în ceea ce privește comunicarea și relația părinti-copii.

Organizarea și desfășurarea atelierului cu părinții are la bază principiile învățării experiențiale și a interacțiunii participative, unde participanții au un rol activ, sunt implicați în sensul emiterii de idei cu privire la comunicarea și relaționarea pozitivă cu copilul, discută, pun la îndoială, argumentează.

Activitățile din cadrul atelierului includ exerciții practice care încurajează participanții spre auto-reflecție, fapt ce-i ajută să învețe din propria experiență și a celorlalți.

Pentru realizarea scopului și obiectivelor sunt propuse următoarele metode: brainstorming, discuții, lucru în grup, tehnica „Turul Galeriei”. Activitatea se va desfășura într-o sală spațioasă unde participanții vor fi așezați în semicerc.

Rolul facilitatorului este deosebit de important în desfășurarea activităților cu părinții. Facilitatorul:

- va manifesta atitudine tolerantă și încurajatoare față de participanții la atelier;
- va stimula motivația participanților;
- va încuraja și susține încrederea participanților în propriul succes;
- va încuraja exprimarea liberă;
- va acorda timp pentru împărtășirea experienței proprii.

MATERIAL NECESARE

- 10 coli flipchart
- 10 coli A4
- foite cu lipici de 2 culori
- markere 3 cutii a 4 culori
- banda adeziva

PAȘI

I. Prezentare (10 min)

- 1) Vă prezentați grupului (nume, prenume, funcția pe care o dețineți) și descrieți în linii generale cu ce vă ocupați.
- 2) Rugați participanții să se prezinte (nume/prenume) și să menționeze dacă au avut sau nu experiența de a munci peste hotare. Cei care răspund negativ întrebați-i dacă au intenția de a pleca la muncă peste hotare.
- 3) Explicați scopul întâlnirii.

II. Discuție „Fenomenul migrației” (10 min)

- 1) Inițiați cu părinții o discuție despre semnificația fenomenului migrației. Încurajați-i să exprime orice asociere pe care o au atunci când aud de migrație sau de plecarea la muncă peste hotare. Notați răspunsurile pe foaie flipchart.
- 2) În baza cuvintelor asociate migrației, discutați cu participanții despre:
  - Migrația este un fenomen real, obiectiv sau nu? De ce?
  - Migrația/ munca peste hotare este un fenomen considerat doar distructiv? De ce?
  - În ce măsură acest fenomen poate fi stopat?

III. Activitatea „Efectele migrației” (25 min)

- 1) Pregătiți din timp o foaie de flipchart pe care sunt conturate trei cercuri (vezi fișa resursă 1).
- 2) Împărțiți participanții în 3 grupuri. Fiecare grup va primi minim 10 foițe cu lipici de două culori.
- 3) Solicitați participanților să identifice efectele pozitive și cele negative ale migrației asupra copiilor (gr.1), familiei (gr.2), comunității (gr.3). Efectele negative și cele pozitive vor fi scrise pe foițe de culori diferite. Menționați – un singur efect pe o singură foiță cu lipici.
- 4) Participanții vor comenta cele scrise și vor lipi foițele pe flipchart în spațiul destinat acestora. În partea stângă a cercurilor vor fi trecute efectele pozitive. În partea dreaptă a cercurilor vor fi trecute efectele negative.
- 5) Discutați cu participanții despre:
  - De ce credeți că am ales anume această diagramă de prezentare a efectelor migrației?
  - Cum vom percepe lucrurile dacă vom acoperi partea cu efectele pozitive și vom vedea doar efectele negative ale migrației?

- Și invers, cum vom percepe lucrurile dacă vom acoperi partea cu efectele negative și vom vedea doar efectele pozitive ale migrației?
- La ce concluzie ajungem din cele discutate?

IV. Discuție „Nevoi și așteptări” (10 min)

1) Inițiați discuție cu copiii:

- Cum se simte un copil ai căror părinți sunt plecați peste hotare? (notați pe foaie flipchart)
- Despre ce își doresc copiii să discute cu părinții înainte ca aceștia să plece?
- Care sunt necesitățile copiilor, părinții cărora sunt plecați la muncă peste hotare? (notați pe foaie flipchart)
- Ce diferențe sunt între necesitățile copiilor ai căror părinți sunt plecați și ale copiilor, părinții cărora sunt prezenți?
- Care sunt diferențele între necesități și dorințe?

Sugestie: evidențiați că toți copiii au aceleași necesități, indiferent de situația în care se află. Diferența este individuală, la unii sunt accentuate unele, la alții alte necesități. Satisfacerea necesităților copiilor este una din responsabilitățile părinților. Compensarea lipsei prin satisfacerea dorințelor nu este neapărat un act de manifestare a iubirii și afecțiunii. Cuvintele nu sunt obiecte, ele nu au preț.

V. Activitatea „Întrebări vs. răspunsuri” (45 min)

- 1) Pregătiți din timp patru foi flipchart, markere de 4 culori și întrebările din fișa resursă 2, printate pe foi A4.
- 2) Întrebați părinții - *Cum credeți care sunt cele mai frecvente întrebări care-și adresează părinții înainte de a pleca la muncă în străinătate? Dar, cum credeți care sunt cele mai frecvente întrebări care-și adresează părinții fiind plecați, deja, la muncă în străinătate?* (notați pe foaie flipchart)
- 3) După ce ați notat pe flipchart întrebările enunțate de părinți, menționați despre importanța găsirii răspunsurilor elocvente.
- 4) Propuneți părinților să găsiți împreună răspunsurile la aceste întrebări - *Acum vom încerca să găsim răspuns la aceste întrebări, astfel încât să satisfacem necesitățile părinților care decid să plece, care sunt plecați și a copiilor care rămân acasă.*
- 5) Împărțiți grupul de părinți în 4 echipe. Repartizați câte o coală de flipchart și markere. Fiecare echipă va primi o fișă cu 2 întrebări la care vor încerca să dea răspuns. Atenționați părinții să țină cont de necesitățile copiilor. Timp de lucru – 10 min.
- 6) După ce timpul expiră, echipele vor afișa foile flipchart pe perete, astfel încât sala va fi similară unei „galerii”.

- 7) La semnalul facilitatorului echipele vor trece pe rând de la un poster la altul, vor examina soluțiile propuse și vor completa cu alte soluții. „Turul galeriei” se va finaliza atunci când echipa va ajunge la posterul inițial.
- 8) Odată reveniți la posterul inițial, echipele discută completările colegilor, pentru a ajunge la un consens și prezintă grupului mare, soluțiile adecvate și aplicabile.
- 9) Intervenți la necesitate și oferiți informații suplimentare.
- 10) Discutați cu participanții despre:
  - Ce impresie v-a creat activitatea?
  - Ce lucruri noi ați aflat?
  - Ce a fost util pentru dvs.?

VI. Finalizare (5 min)

- 3) Mulțumiți părinților pentru atenție și implicare. Rugați participanții să formuleze concluzii generale.
- 4) Prezentați broșura destinată părinților care intenționează să plece la muncă peste hotare sau deja sunt plecați. Explicați scopul broșurii.
- 5) Oferiți părinților date de contact la care pot apela la necesitate.

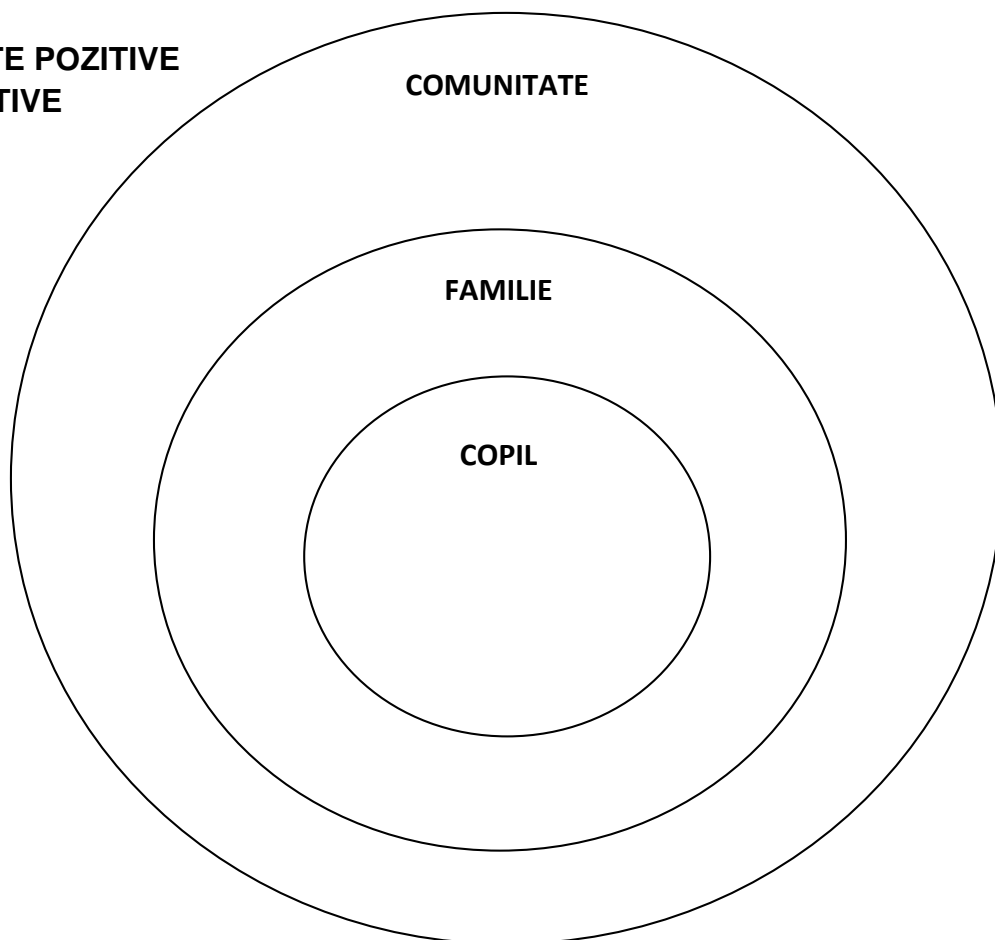
VII. Evaluare finală (5 min)

Rugați participanții să completeze chestionarul de evaluare. (fișa resursă 3)

Fișa resursă 1

**EFACTE POZITIVE
NEGATIVE**

EFACTE

Fișa resursă 2

Când, cum și ce comunic copilului înainte de a pleca peste hotare?

Ce mesaj așteaptă copiii de la părinți în cazul în care decid să plece?

Ce acțiuni ar trebui să întreprind înainte de plecare?

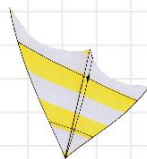
Cum să aleg persoana în grija căruia va rămâne copilul?

Despre ce comunic cu copilul la distanță?

Ce mesaje așteaptă copiii de la părinții lor, ce sunt plecați?

Cum să-mi înțeleg copilul la distanță?

Cum particip la creșterea, educarea și dezvoltarea copilului de la distanță?

De vorbă cu părinții...

Campania „Familii fără hotare”
www.farahotare.md

1 Genul

Feminin
Masculin

2 Vârsta

3

Ați fost vreodată la
muncă peste hotare?

Da
Nu
Doresc să plec
Nu doresc să plec

4

Soțul/soția dvs. este
plecat/ă la muncă
peste hotare?

Da
Nu

5

Ați învățat ceva nou
în timpul acestei
activități?

6

Dacă ați pleca peste hotare, iar copiii ar
rămâne în țară, – ce mesaj le-ați
transmite?

7

Scrieți două idei pe care le-ați
reținut/învățat în timpul acestei
activități?

Vă mulțumim!